

OPALINE

Londen, 1921

Ik liet mijn vingers langs de rug van het boek glijden. Het reliëf van de letters in de kaft gaven mijn huid iets tastbaars; iets wat echter voelde dan de scherts die zich in de kamer afspeelde. Ik was 21 en mijn moeder had besloten dat het tijd werd dat ik trouwde. Mijn broer, Lyndon, stond niet aan mijn kant. Hij had een of andere druilloor gevonden die net een familiebedrijf had geërfd; iets met dingen importeren uit een ver oord. Ik luisterde nauwelijks.

‘Er zijn immers maar twee mogelijkheden voor een vrouw van jouw leeftijd,’ zei moeder en ze zette haar kop thee en schotel op het tafeltje naast haar leunstoel. ‘De ene is om te trouwen, en de andere om een positie te vinden die past bij jouw vooraanstaande klasse.’

‘Klasse?’ antwoordde ik vol ongeloof. Ik kon niet anders dan haar ijdelheid bewonderen. In de salon waar we zaten bladderde de verf van de muren en waren de gordijnen verbleekt. Ze was beneden haar stand getrouwd en had er altijd alles aan gedaan om mijn vader daaraan te herinneren, zodat hij het nooit zou vergeten.

‘Moet dat nu?’ vroeg mijn broer Lyndon aan mevrouw Barrett, onze bediende, die de as uit het rooster ruimde.

‘Mevrouw heeft om een haardvuur gevraagd,’ zei ze op een toon waaruit geen greintje respect sprak.

Zolang ik me kon herinneren was ze al bij ons in dienst en ze nam alleen bevelen aan van mijn moeder. De rest van ons behandelde ze als tweederangs bedriegers.

‘Je moet trouwen. Dat is nu eenmaal een onontkoombaar feit,’ herhaalde Lyndon, terwijl hij leunend op zijn wandelstok door de kamer hinkte.

Hij was achttien jaar ouder dan ik. Granaatscherven hadden tijdens de oorlog in Vlaanderen de hele rechterkant van zijn lichaam verwoest en de broer die ik ooit gekend had, lag daar ergens in een veld begraven. In zijn blik zag ik de verschrikkingen die hij had meegemaakt en dat verontrustte me. Hoewel ik het niet graag toegaf, was ik bang voor hem geworden.

‘Dit is een goede partij. Moeder heeft aan vaders pensioen nauwelijks genoeg om het huis te beheren. Het wordt tijd dat je je hoofd uit je boeken haalt en de realiteit onder ogen ziet.’

Ik hield het boek in mijn handen wat steviger vast. Een zeldzame eerste Amerikaanse editie van *Woeste hoogten*, een cadeau van mijn vader, van wie ik ook mijn diepe liefde voor lezen had geërfd. Ik droeg het met stof beklede boek als een talisman met me mee. Op de rug stond de misleidende, met goud bewerkte regel: ‘door de auteur van *Jane Eyre*’. We hadden het bij toeval gevonden op een vlooiemarkt in Camden (een geheim dat we nooit aan moeder mochten vertellen). Later zou ik ontdekken dat Emily’s Engelse uitgever de foutieve toeschrijving had gebruikt om munt te kunnen slaan uit het succes van *Jane Eyre*.

Mijn exemplaar was niet in perfecte staat; de stoffen bekleding was aan de randen van de platten versleten en aan de achterkant was er een stukje uitgescheurd in de vorm van een v. De pagina’s lieten langzaam los, omdat het garen dat ze bij elkaar hield door ouderdom en gebruik aan het rafelen was. Maar voor mij waren al deze kenmerken, inclusief de geur van sigaren in het papier, een soort tijdmachine. Misschien waren de zaadjes toen al gezaaid. Een boek is nooit wat het lijkt.

Ik denk dat mijn vader had gehoopt dat een liefde voor boeken me ook enthousiast voor schoolwerk zou maken, maar in plaats daarvan voelde ik alleen maar meer afkeer voor het

klaslokaal. Ik deed niets liever dan in mijn verbeelding rond-
dwalen en dus rende ik elke avond van school naar huis om
te vragen of hij me wilde voorlezen. Hij was een ambtenaar,
een eerlijk man en leergierig. Voor hem waren boeken meer
dan woorden op papier; ze gaven toegang tot andere plaat-
sen, andere levens. Ik werd verliefd op boeken en de enorme
werelden die ze in zich droegen, en dat had ik allemaal aan
mijn vader te danken.

‘Als je je hoofd schuin houdt,’ zei hij eens tegen me, ‘dan
hoor je hoe oude boeken hun geheimen fluisteren.’

Op een plank vond ik een antiek boek met kalfsleren be-
kleding en pagina’s die vergeeld waren. Ik hield het tegen mijn
oor en sloot mijn ogen. Ik stelde me voor dat ik kon horen
welke geheimen de auteur me probeerde te vertellen, maar
ik hoorde het niet. Geen woorden, althans.

‘Wat hoor je?’ vroeg hij.

Ik wachtte, liet het geluid mijn oren vullen.

‘Ik hoor de zee!’

Het was alsof ik een schelp tegen mijn oor hield, alsof de
zeelucht door de bladzijden wervelde.

Hij glimlachte en streek met zijn hand over mijn wang.

‘Ademen ze, papa?’ vroeg ik.

‘Ja,’ zei hij, ‘verhalen ademen.’

Toen hij in 1918 aan de Spaanse griep bezweek, bleef ik de
hele nacht aan zijn zijde wakker, hield zijn koude hand vast
en las hem zijn lievelingsverhaal voor. *Het leven en de lotgevallen
van David Copperfield*, door Charles Dickens. Ik hoopte, naïef
als ik was, dat de woorden hem terug zouden brengen.

‘Ik weiger vanwege geld te huwen met een man die ik nog
nooit heb ontmoet. Het hele idee is belachelijk!’

Terwijl ik sprak, liet mevrouw Barrett een borstel vallen
en mijn broers gezicht vertrok bij het geluid van metaal op
marmor. Hij had een hekel aan harde geluiden.

‘Eruit!’

De arme vrouw had slechte knieën en het kostte haar alle

moeite om op te staan en de kamer te verlaten. Hoe ze het voor elkaar kreeg om de deur niet keihard achter zich dicht te gooien, zal ik nooit begrijpen.

Ik ging verder met mijn verdediging.

‘Als ik jullie zo tot last ben, dan verhuis ik wel.’

‘En waar denk je in hemelsnaam heen te gaan? Je hebt geen geld,’ zei mijn moeder.

Ze was in de zestig en had mijn komst in het gezin altijd hun ‘kleine verrassing’ genoemd. Dat klonk op het eerste gezicht best schattig, tot je wist dat ze een hekel aan verrassingen had. Opgroeien met een oudere moeder en vader maakte mijn drang om me van hen los te maken en de moderne wereld te ervaren alleen maar groter.

‘Ik heb vrienden,’ hield ik vol. ‘Ik kan ergens een baan krijgen.’

Mijn moeder begon te huilen.

‘Verdomme, ondankbare snotaap!’ zei Lyndon grommend.

Hij greep me bij mijn pols toen ik probeerde op te staan.

‘Je doet me pijn.’

‘Ik zal je eens echt pijn doen, als je niet naar ons luistert.’

Ik probeerde me los te maken, maar hij hield me stevig vast. Ik zocht hulp bij mijn moeder. Ze koos ervoor om het tapijt op de vloer aandachtig te bestuderen.

‘O, zit het zo,’ zei ik.

Nu pas begreep ik dat Lyndon tegenwoordig de man in huis was en dat hij voortaan de beslissingen nam.

‘Goed dan.’ Hij hield nog steeds mijn pols beet, zijn zure adem in mijn gezicht. ‘Ik zei, goed dan.’

Ik keek hem aan en probeerde mezelf weer los te trekken.

‘Ik zal deze huwelijkskandidaat wel ontmoeten.’

‘Je trouwt met hem,’ verzekerde hij me en langzaam liet hij zijn greep verslappen.

Ik streek mijn rokken glad en stak mijn boek onder mijn arm.

‘Zo. Dat is dan geregeld,’ zei Lyndon en hij staarde met

zijn kille blik langs me heen. ‘Ik nodig Austin uit voor het avondeten om alles in orde te maken.’

‘Ja, Lyndon,’ zei ik, en ik haastte me naar mijn slaapkamer.

In de bovenste la van mijn kaptafel vond ik een sigaret die ik uit mevrouw Barretts voorraad in de keuken had gestolen. Ik opende het raam, stak 'm aan en nam een lange, langzame trek, net zoals een femme fatale in een film. Ik liet de sigaret rusten op een oude oesterschelp die ik vorige zomer op het strand had gevonden. Het was een zorgeloze vakantie met mijn beste vriendin Jane geweest. De laatste keer voor zij ging trouwen. Vrouwen mochten nu dan wel stemrecht hebben, toch zagen de meesten een goed huwelijk nog steeds als hun enige echte kans.

Terwijl ik naar mijn spiegelbeeld keek, reikte ik naar de achterkant van mijn nek, daar waar mijn haar eindigde. Moeder was zowat flauwgevallen toen ze zag wat ik met mijn lange lokken had gedaan.

‘Ik ben geen klein meisje meer,’ had ik gezegd.

Geloofde ik dat echt? Het werd tijd om een moderne vrouw te worden. Ik moest risico's durven nemen. Maar zonder geld kon ik niets anders dan gehoorzamen. Plots moest ik denken aan de woorden van mijn vader: *Boeken geven toegang tot andere werelden.*

Ik keek naar mijn boekenplank en nam nog een lange trek van mijn sigaret.

‘Wat zou Nellie Bly doen?’ vroeg ik me af.

Dat deed ik wel vaker. Voor mij was zij het toppunt van onverschrokkenheid. Ze was een baanbrekende Amerikaanse journaliste die, geïnspireerd door het boek van Jules Verne, in slechts 72 dagen, 6 uur en 11 minuten rond de wereld was gereisd. Haar motto was dat je met de juiste instelling en doorzettingsvermogen alles kon bereiken.

Als ik een jongen was geweest, had ik kunnen aankondigen dat ik de Grand Tour, een reis door Europa, wilde maken voordat ik zou trouwen. Ik wilde zo graag al die verschillende culturen ervaren. Ik was 21 jaar en ik had nog niets meegemaakt. Nog niets gezien. Ik keek nog eens naar mijn boeken en voordat ik mijn sigaret had opgerookt, nam ik een beslissing.

‘Hoeveel kunt u me ervoor geven?’ Ik keek toe hoe meneer Turton mijn exemplaren van *Woeste hoogten* en *De klokkenluider van de Notre Dame* bekeek.

Hij was de eigenaar van een benauwende boekwinkel, in werkelijkheid niet meer dan een lange gang zonder ramen. Zijn pijprook vulde de lucht en deed mijn ogen tranen.

‘Twee pond, en dan ben ik gul.’

‘Dat is niet genoeg. Ik heb veel meer nodig.’

Hij zag mijn vaders *David Copperfield* en voor ik hem kon tegenhouden, bladerde hij er al doorheen.

‘Die is niet te koop. Die heeft... sentimentele waarde.’

‘Ah, maar het is wel een interessante uitgave. Deze staat bekend als de “voorleeseditie”. Men zegt dat Dickens tijdens openbare lezingen hieruit voordroeg.’

Met zijn bolle neus en kleine ogen zag hij eruit als een das of een mol. Hij snuffelde aan het waardevolle boek alsof het een truffel was.

‘Dat weet ik,’ zei ik en ik probeerde het boek uit zijn hebbelijke klauwen te grissen.

Ondertussen ging hij onverstoord verder met zijn taxatie, alsof hij het al op een veiling aan het verkopen was.

‘Vorstelijk gebonden in glanzend karmozijnrood kalfsleer. Een charmante uitgave; elegante gouden versiering op de rug; en ook alle paginaranden zijn verguld; nog de originele schutbladen van gemarmerd papier.’

‘Dat boek heb ik van mijn vader gekregen. Het is niet te koop.’

Hij keek over de rand van zijn bril en schatte me in.

‘Juffrouw...?’

‘Carlisle.’

‘Juffrouw Carlisle, van deze zeldzame uitgave is dit een van de best bewaarde exemplaren die ik ooit in handen heb gehad.’

‘En met illustraties van Hablot K. Browne. Daar ziet u zijn pseudoniem, Phiz,’ voegde ik er trots aan toe.

‘Hiervoor kan ik u vijftien pond bieden.’

Even werd alles stil, zoals hoort bij een beslissing die je leven verandert. Op het ene pad zag ik weliswaar mijn vrijheid, maar lag ook het onbekende. Het andere leidde naar een gouden kooi.

‘Twintig pond, meneer Turton,’ zei ik, ‘en het is van u.’

Hij kneep zijn ogen dicht en gunde me een zuinige glimlach. Ik wist dat hij toe zou happen, net zo zeker als ik wist dat ik er alles aan zou doen om het boek terug te krijgen. Toen hij zich daarna omdraaide, stak ik vlug mijn exemplaar van *Woeste hoogten* terug in mijn zak en liep ongemerkt naar buiten.

Zo begon ik mijn carrière als boekhandelaar.

MARTHA

Dublin, negen maanden geleden...

Toen ik die koude, donkere avond aankwam bij het herenhuis op Ha'penny Lane, droop de regen van mijn jas en was ik niet van plan om er lang te blijven. De vrouw aan de telefoon had niet erg vriendelijk geklonken, maar ik kon nergens anders heen en had weinig geld. Een week eerder was ik aan de andere kant van het land aan mijn reis naar Dublin begonnen, bij een eenzame bushalte net buiten het dorp. Ik weet niet meer hoelang ik daar bij de halte heb gezeten, of het koud was of warm en of er toen iemand langs is gelopen. Ik kon maar aan een ding denken: weggaan.

Mijn rechteroog zat helemaal dicht, dus ik zag de bus niet aankomen. Ik was verdoofd, voelde mijn eigen lichaam nauwelijks, maar mijn ribben protesteerden toen ik van het stenen muurtje gleed en naar de bus liep. Toch wilde ik er niet over nadenken. Nog niet.

Zelfs toen de chauffeur bukte om me met mijn koffer te helpen en me aankeek alsof ik net uit een beveiligde inrichting ontsnapt was, weigerde ik erbij stil te staan.

'Waar gaat de reis heen?' vroeg hij.

Maakt niet uit, zolang ik hier maar weg ben.

'Dublin,' antwoordde ik. Misschien was Dublin ver genoeg.

Even later gleed het platteland langs mijn raam. Ik haatte die velden, de stadjes met niet meer dan een school en een kerk, maar wel twaalf pubs. De benauwende grijsheid van alles. Ik moet in slaap zijn gesukkeld, want ik schrok wakker, dacht dat hij weer boven op me lag, en hield mijn handen

voor mijn gezicht. Ik wist niet hoe ik mezelf tegen hem kon beschermen. Hij was te snel. En toen hij de pook vond, stortte alles in. Alles. Alle hoop die ik nog had. Elk greintje naïeve, domme hoop. En toen wist ik het, zonder twijfel: je staat er alleen voor in deze wereld. Niemand komt je redden. Mensen veranderen niet zomaar, zeggen niet dat het ze spijt om je daarna ineens wel met respect te behandelen. Ze zijn een kluwen pijn en verdriet en dat reageren ze af op wie ze maar kunnen. Ik was op mezelf aangewezen.

‘Alleen een kopje koffie en een broodje kaas, alsjeblieft,’ zei ik tegen de ober. Het was het goedkoopste dat ik op de kaart kon vinden.

Online had ik tot nu toe geen geluk gehad, dus pakte ik er een lokale krant bij om naar banen te zoeken. Na een week in een hostel had ik bijna geen geld meer. Gelukkig vond ik iets in de krant: HUISHOUDSTER. INWONEND. Ik belde het nummer dat erbij stond en de volgende dag klopte ik aan bij de glanzend zwarte deur van een indrukwekkend huis.

Madame Bowden, zoals ik haar moest noemen, leek op niemand die ik ooit eerder had ontmoet. Ze droeg een boa met veren en diamanten oorbellen alsof ze een personage uit een historisch drama op televisie was. In nog geen vijf minuten had ze me verteld over haar dagen als artiest bij het Theatre Royal. Ze praatte aan een stuk door over hoe ze ooit danste met de Royalties en acteerde in allerlei oude toneelstukken waar ik nog nooit van had gehoord.

‘Mensen noemen me excentriek, maar dan noem ik hen saai, dus het is allemaal relatief. Hoe heet je ook alweer?’

‘Martha,’ herhaalde ik voor de derde keer, terwijl ik haar de trap af volgde in de richting van de kelder. Ze gebruikte een wandelstok, en hoewel ze er heel theatraal mee zwaaide, had ik het gevoel dat ze hem niet echt nodig had. Ik vermoedde

dat ze ergens in de tachtig was, maar ze had ook iets tijdloos – alsof ze een personage acteerde dat in de tijd bevroren was.

‘Het laatste meisje was hier erg gelukkig,’ zei ze op een toon die niet duldde dat ik me anders zou voelen.

De kelder was pikdonker. Het enige daglicht kwam van een klein raam dicht bij het plafond, waar ik de schoenen van voorbijgangers zag langskomen. Madame Bowden drukte met haar wandelstok op een schakelaar en heel even werd ik verblind door het felle licht van het peertje aan het plafond. Nu zag ik ook de rest van de kelder: een eenpersoonsbed in de hoek en een kledingkast tegen de muur. Naast de deur was een keukentje en net daarbuiten leidde een deur naar een kleine badkamer met een douche. Het linoleum krulde weliswaar aan de randen, net als het behang, maar toch voelde ik me er meteen veilig. Het was van mij. Een kamer voor mezelf. Ik kon de deur dichtdoen en hoefde me geen zorgen te maken of iemand hem in zou trappen.

‘En?’ vroeg madame Bowden met opgetrokken wenkbrauw.

‘Het is prachtig,’ zei ik.

‘Natuurlijk is het prachtig. Dat zei ik toch?’

‘Dus ik ben aangenomen?’

Ze kneep haar ogen tot spleetjes en nam mijn verformfaaide uiterlijk aandachtig in zich op. Ik dankte God dat haar zicht niet zo goed meer was, want ze leek mijn gehavende gezicht niet op te merken. Of, als ze het wel zag, schrikte het haar niet af.

‘O, nou goed dan maar,’ gaf ze toe. ‘Maar laat je niet meeslepen. Je bent alleen aangenomen bij gebrek aan beter. Er is niemand anders komen opdagen. Kun je je dat voorstellen? Dat is nu net het probleem met jullie generatie. Weigeren één dag eerlijk werk te doen. Het is allemaal “Tikkity-Tok” deze dagen en dan verwachten ze geld voor niets.’

Ze bleef doorpraten terwijl ze van me wegliep en de trap op verdween. Ik ging voorzichtig op het bed zitten en luisterde hoe de veren als een kapotte accordeon onder me kraakten.

Het maakte me allemaal niets uit. Niemand zou me hier ooit vinden.

Ik zette mijn alarm voor zeven uur 's ochtends. Mijn nieuwe werkgever had me laten weten dat ze 's ochtends 'culinair wilde genieten'. Het klonk alsof ze een Michelin-sterrenontbijt van me verwachtte, bereid met wat er in de koelkast lag. Maar dat was zorg voor later. Ik ging achteroverliggen en zonder mijn vochtige kleren uit te trekken of de gordijnen dicht te doen, viel ik in een heerlijke slaap.

Toen ik wakker werd, schoot ik overeind. Waarom was het hier zo licht? Waar was 'hier' überhaupt? En waarom ging in vredesnaam mijn wekker af? Eén voor één beantwoordde mijn geheugen geduldig mijn vragen. Ik keek omlaag naar mijn oude spijkerbroek en slobbertrui. Hoe het uniform van een huishoudster er tegenwoordig uitzag, wist ik niet, maar dit stond wel heel laag op de kandidatenlijst. Ik opende mijn koffer en haalde er een lange, grijze gebreide jurk uit. Ik kon me nauwelijks herinneren dat ik die erin had gegooid, maar een deel van mijn brein had voorzien dat ik dingen nodig zou hebben die ik niet hoefde te strijken. Ik trok snel mijn trui uit en ritste net mijn spijkerbroek open toen ik twee benen voor het kelderraam voorbij zag komen.

Ik hield mijn adem in tot ik de schoenen beter kon zien: bruin suède met veters. Niet die van hem, dus. Met mijn trui voor mijn beha volgde ik ze heen en weer langs mijn raam. Wat krijgen we nou? Wat was hij verdorie aan het doen? Waarom liep hij niet door? Ik voelde mijn woede in me opborrelen.

Met een fikse duw opende ik het raam en stak mijn hoofd naar buiten, terwijl ik op de vensterbank steunde.

'Pardon?'

Geen reactie. Ik schraapte luid mijn keel. Nog steeds niets.

'Kan ik je ergens mee helpen?'

‘Dat betwijfel ik.’

Zijn Engelse accent verraste me. Ik was al bijna gaan denken dat er helemaal geen lichaam bij de schoenen hoorde. Weliswaar kon ik zijn gezicht nog steeds niet zien, maar het lukte me wel om hem een beetje te lezen. Dat deed ik mijn leven lang al, mensen lezen, ook al bracht het me soms in de problemen. Deze man leek me verstrooid, zoekend, ongelukkig.

‘Wat doe je hier?’ zei ik tegen zijn schenen.

‘Dat gaat je niet echt iets aan, geloof ik. Wat doe jij hier?’

‘Ik wóón hier!’ zei ik.

Had ik gister maar de gordijnen dichtgetrokken.

‘Dus doe dat hele gluurdersding van je maar ergens anders.’

Mijn stem trilde. Ik wilde liever geen confrontatie met een vreemde, maar wel wat privacy zo op de ochtend. Ik hoorde zijn schoenen over de straat schrapen en het volgende ogenblik zat hij op zijn hurken. Zijn gezicht paste helemaal niet bij zijn stem, die allemaal scherpe kantjes had waar je zo je vinger aan kon snijden. Er zat warmte in zijn bruine ogen, of waren ze toch groen? De kleur van hazelnoot, misschien. Zijn haar viel er steeds voor. Hij keek me aan met de nieuwsgierige blik van iemand die alles wat je zei in twijfel trok.

‘Noemde je me nou net een “gluurder”?’ vroeg hij geamuseerd. ‘Ben je een tijdreiziger uit de jaren tachtig, of zo?’

Ik wist niet wat me meer ergerde, zonet genegeerd worden of nu uitgelachen. Zijn grijns was irritant aanstekelijk en ontblootte een paar beschadigde voortanden. Het gevolg van een kortstondige passie voor sport, las ik aan hem. Voetbal, vermoed ik. Een strafschoep die hij met zijn gezicht had gestopt. Ik betrapte mezelf erop dat ik glimlachte en hield er meteen weer mee op.

‘Als je niet meteen stopt met stalken of wat je ook aan het doen bent, bel ik de politie.’

Hij gaf zich snel over en hief zijn handen.

‘Het spijt me. Ik heet Henry,’ zei hij en hij bood me zijn hand aan.